

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

Szerkesztői szállítás:

Külös-monostortutca 1861. sz.

Kiadó hivatal:

Középtutca, Stein J. könyvkereskedése.

Hirdetési ár: 5 hasábos garmond sorát 1-ször 7 kr., 2-ször 6 kr., 3-ször 5 kr. s minden hirdetés után 80 kr. bélyegdíj.
Hirdetéseket felvételnek Bécsben Oppelik Alajosnál (Wollzeile 22. sz.) és Hassenstein és Vogliernél (Wollzeile 9. sz.).
Pesten: Zeisler M. hirdetés felvételét (Königsasse Nr. 60.)
Nyilvántartási czikkok sora után 20 kr. előleg befizetése mellett a szerkesztőséghez czimzendők.
Előfizetés és hirdetés a kiadó hivatalnál kezeltek.

Megjelen a la, hetenkint háromszor, n. m.
kedden, csütörtökön és szombaton déln.
Előfizetési ár:
egész évre 12 frt, fél évre 6 frt, évenyre 3 frt.

Vélemény

az Erdélyben felállítandó gazd. tanintézet berendezése módjáról.

Talán semmiben sem ágazik el a hazai mezői gazdák véleménye annyira, mint azon kérdésben, hogy mi módon lenne a felállítandó gazd. tanintézet szervezendő; és így éppen azon kérdésben van a legnagyobb nézetkülönbség, a melyben a tanintézet életrevalóságának csirája rejlik.

A gazdák egyik része a tanintézetben mindent elő kívánna adni, a mi a gazdasági szakmához tartozik; a másik rész csak a legszükségesebbek előadására szorítkoznék, de az elmélet mellett gyakorlati alkalmazás tökéletes betanítását is nélkülözhetetlen feltételül köti ki; a harmadik rész véleménye ezen két szélsőbb nézet közt kisebb-nagyobb mértékben az egyik vagy másika felé hajolnék.

Részemről azon nézetben vagyok, hogy semmi se lenne ugyan kívánatosabb, mint a felállítandó tanintézetben czélszerűen előadatni mindazt, a mire az illető tanintézet hallgatóinak szüksége lehet, de egy ily tanintézet fenntartása akkora összegbe kerülne, hogy annak fedezéséhez reményünk sem lehet, mint hogy ezt valósíthatóan — a közel jövőben — nem hiszem; és minthogy az intézet hallgatóinak legnagyobb része hazánkban most csak oly állást vívhat ki, a mely által egy tökéletesen kiképzett gazda költsége és fáradsága megjutalmazva nincsen: nem ajánlhatok olyat, a mi magát az életben nagyon ritkán, vagy éppen nem fizeti ki.

De nem találok elegendőnek a tanintézetnek a másik szélsőbb nézet szerinti berendezését, hogy t. i. csak a legszükségesebb tudományok adassanak elő; mert két évi tanfolyam mellett ezen berendezés alig vezetne többre, mint egy minta-gazdaság berendezésének megtanulására, a miről pedig tudhatjuk, hogy az a czélnak nem felel meg, de sőt káros is lehet, minthogy a minta-gazdaságokat eltérő helyi viszonyok mellett utánozni nem lehet.

A két évi tanfolyam meghosszabbításával a tanintézet évenkénti fenntartásának költsége áll szemben, mert a költség a tanfolyam meghosszabbításával aránylagosan növekedik, és éppen ezért nehezen valósítható.

Meg kell tehát a két évi tanfolyam mellett állapodnunk és arra fordítanunk minden igyekezetünket, hogy a mi a tanintézetben előadatik, az oly terjedelemben adassék elő, hogy a gyakornokok arról ne csak képzzel, hanem tudomással bírassanak és hogy előadassék mindaz, a mi a gazdákat közelebből érdekelheti.

A két szélsőbb nézet között kell a tanintézet berendezésének egy oly módját keresnünk, a mely ránk nézve a lehető legczélszerűbb legyen.

Hogy ezt tehessük, meg kell ismerkednünk azon tudományokkal, melyek a mező-gazdaságot körébe vágják.

A felsőbb gazdasági tanintézetekben rendszeren a következő tudományok adatnak elő:

1) gazdasági növények általános művelése; 2) gazd. növények részletes művelése; 3) gazd. üzlettan a nemzetgazdaságtal; 4) gazdasági becsléstan; 5) gazd. könyvvizetés; 6) általános marhatenyésztés; 7) lóisme; 8) lótenyésztés; 9) szarvasmarha-tenyésztés; 10) juh-tenyésztés; 11) disznótenyésztés; 12) méh-tenyésztés; 13) selyemtenyésztés; 14) baromfi-tenyésztés; 15) állathoncztan; 16) állatélet-műtan; 17) állatorvostan; 18) kertművelés; 19) gyümölcs-tenyésztés; 20) szőlőművelés és pinczegazdaság; 21) időjárás; 22) helyi viszonyok ismertetése; 23) mező- és erdőrendőri törvények; 24) gyakorlati földmérés és lejt mérés; 25) gazd. erőtűtan; 26) gazd. építész; 27) erdőszet; 28) műtan; 29) terméshozzat; 30) növény-, boney- és életműtan; 31) növénytan; 32) ásványtan; 33) földisme; 34) földképződés; 35) állattan; 36) szövet-ten testek vegytana; 37) szerves testek vegytana; 38) a testek vegytani elemzése; 39) a vegytan alkalmazása a gazdaságnál vagy is a gazd. vegytan; 40) számtan; 41) mértan; 42) statisztika; 43) rajz; 44) különféle nyelvek tanítása.

Hogy a tanintézetek hallgatói az elméleti tanítást könnyebben megérthessék és a közönséges gépek gyakorlati alkalmazásában is jártasságot szerezzenek: megkívánatik, hogy minden gyakornok a tanintézetbe való belépése előtt legalább egy évet egy rendezett gazdaságban töltött legyen, a hol egyfelől a szükséges előismereteket is megszerezheti, másfelől a közönséges gépek gyakorlati alkalmazását is annyira megtanulhatja, hogy erre a tanároknak időt vesztegetni nem szükséges.

Minthogy ezen intézkedés a tanfolyam kevesítésére és az elméleti előadások könnyebb megérthetőségére nagyon czélszerű és szükséges: azt hiszem, hogy ezen czélszerű intézkedést a felállítandó gazdasági tanintézet berendezésével mi is elfogadhatjuk.

A mi a tudományok előadását, azaz: a gazdaságot elméleti tanítását illeti, a fenn megnevezett tudományok illő terjedelemben előadásának meghallgatására a két évi tanfolyam mellett a gyakornokoknak hetenként legalább 36—40 órát kellene fordítani; a szemlékre hetenként 12—18 óra szintén szükséges; és így a gyakornokok hetenként 48—58 óráig lennének az előadás hallgatásával elfoglalva.

Ennyi idő alatt majdnem minden ember kifárad; és így az előadások betanulására igen kevés idő marad: a gyakorlati alkalmazás betanulására pedig az idő alig-alig jut ki.

Ez a baj közönségesen a felsőbb gazd. tanintézeteknél is, és ennek tulajdonítom én, hogy a gazdasági tanintézetekből aránylag igen kevés képzett gazda kerül ki, mert a szorgalmasabb és könnyebb felfogású egyének is csak akkor képesek a tanintézetben a szükséges ismereteket elsajátítani, ha már azelőtt a segéd tudományok nagyobb részében a kellő előismereteket megszerezték és gyakorlatilag úgy szólva kiképzett gazdák voltak; addig a nagyobb rész előtt a szükséges ismeretek is choassá válnak és így a kiképzett gazda elnevezést csak bitorolják.

Én az elmondott okból igénytelen nézetem szerint két évi tanfolyam mellett még akkor sem óhajtanám az összes megnevezett tudományokat előadatni, ha az előadásoknak útjában semmi egyéb akadály nem állana; hanem az előadásban inkább csak a szaktudományok előadására szorítkoznám, és a segéd-tudományok nagyobb részének előadását ha egészen nem mellőzném is, de azokból csak a legszorosabban szükséges ismereteket adatnám elő, minthogy a segéd tudományok legnagyobb részéből merítendő ismereteket a szaktudományok illető helyein terjedelmesebb magyarázat által megérthetjük vélem, és minthogy a gyakornokok a közép-tanodákban is szereznek közönségesen annyi ismeretet a segéd-tudományok legnagyobb részéből, a mennyi a szaktudományok megértésére elégséges.

A fenn elősorolt tudományokból az 1-től 28 számig és a 39 szám alatt elősoroltak képezik a szak- és hasznos tudományokat, míg a többiek — a nyelvtanítást kivéve — csak segéd-tudományoknak tekinthetők, a melyeknek tudása a mások egyes helyeinek megértésére szükséges.

Én tehát igénytelen nézetem szerint azon tudományokat az állathoncztan, életműtan és orvostan, az erdőszet, gazd. építész és műtan kivételével, (melyek külön szakmákat képeznek, de a melyek alapelveinek ismerete a gazdákra nézve mulhatatlan szükséges), egész terjedelemben előadatnám, míg ezen utóbb megnevezettek nézve az előadást a szükséges korlátok közé szorítani vélem czélszerűbbnek.

Minthogy azonban hazánkban a magyar, román és német nyelvbeni jártasság szinte minden gazdára szükséges, és mégis sokan vannak, a kik ezen nyelveket nem értik, az illető gyakornokok kedvéért a tanintézet mellé egy oly nyelvmestert is alkalmaznák, a ki őket ezen három nyelv közül bármelyikben tanítani képes legyen.

Ezek azon nézetek, a melyeket én a felállítandó gazd. tanintézetben a tudományok előadására, az elméleti tanításra nézve a legczélszerűbbnek tartok.

A mi a gyakorlati alkalmazásra való

tanítást illeti, ebben a tekintetben, azt hiszem, hogy a tanintézetbe való belépés előtt egy rendezett gazdaságban szerzett ismeretek és a tanintézetben a tanfolyam alatt a szemlék és az intézet gazdasági folytatásának vizsgálata által elegendő alkalom van adva arra, hogy minden gyakornok a kellő gyakorlati jártasságot megszerezhesse.

Kolozsvárt, május 17-én, 1868.

Sz. Nagy Sándor.

Lapszemle.

Pascal Duprat, a kiváló nemzetgazdász, „egykor képviselő,” mint Franciaországban czimezik, magyarországi útjának tapasztalatait a „Journal des Economistes” című folyóirat szerkesztőjéhez, Garnier Józsefhez, Flórenczából intézett levelében teszi közzé, melynek minden sora hazai viszonyaink helyes felfogásáról és páratlan megítéléséről tesz tanúságot. Előszámlál minden nevezetesebb hazai lapot s néhány szóval jellemzi valamennyinek irányát és működési körét. Igéri, hogy közelebbről terjedelmesebb munkát fog közrebocsátani magyarországi tapasztalatairól. Levelének végén így nyilatkozik hazánk új helyzetéről: „Adig is (mig t. i. amaz ígért munka megjelenéséig) azon következtetést vélem vonhatni mindabból, mit önnek előszámláltam, hogy a szabaddá lett Magyarország szorgosan felhasználja szabadságát, és hogy a körülmények szerencsés találkozására folytán, már is alkalm van a közgazdasági átalakulás jótéreményeit élvezni. Az épen vázolt kép egyébiránt talán egy más következtetésre is feljogosít, s ez az, hogy a politikai és vallási reactio minden erőlködése dacára is a régi Európa mindinkább háttérbe szorul a letűnőfélben van az események színteréről. Nem tagadom, s ezt ki érzi jobban, mint én magam? — hogy a megcsalt remények — ama lánczolata, melyről Bossuet szól, képez békét kedélyem: gyakran kell önmagamon erőtet venni, hogy ne vesztsem el reményemet a jövőben. De mikint hihetnék a multban? — Ime itt van egy birodalom, mely érzékesekkel látszik a hajdani intézményekhez csatlóva lenni. A mindenhol verecséget szenvedett mult ide menekült, mint bevehetetlen erősségbe; fel volt jogosulva azt hinni, hogy mentve van halhatatlansága: és ime mégis kimúlt a feltámadás reménye nélkül. Ugy rémlik előttem, hogy Pesten és Bécsben egyiránt tanja voltam temetésének. Nem tudom, ha csalódom-e, de úgy vélem, hogy láttam hulláját alágördülni a Dunán, hogy örökre elmerüljön a Feketetengerben.

— A „Hazánk”-ban Türr tbnok a honvédelem kérdéséről értekeznek, s miután azon nézetet megczáfolná, hogy nemzetőrséget állítsanak rendes katonaság helyett; és kimutatná, hogy rendes hadsereg nélkül állam el nem lehet; másfelől pedig, hogy a rendes mellett a birodalom két felének hadügyminiszterei alá rendelő honvédsereg felállítása szükséges: általánosságokban a hadsereg képzésére tér:

„A gyalogság kiképzésére különös gondot kell fordítani. E végből visszatérek ismét arra, mit már egy ízben ajánlottam, hogy az alsóbb iskolákban czélszerű lenne katonai gyakorlatokat tartatni az ifjúsággal, a felsőbb iskolákbeli tanulókat pedig a tűzérés és mérnöki tan elemibe bevezetni, mert a jövő hadjáratokban mindenesetre nagy szerepet fognak játszani az improvizált erők, és meglehet, hogy esténként, mint hajdanában a rómaiak tettek, a tábor körül sáncok ásatnak. Ez annál is inkább szükséges, mert sem Magyarországon, sem Ausztriában nincsen tökéletes várhalózat, mely a rögtönzött támadások ellen védhetné a tábor.

Hasonlóképp a községekben legalább vasárnaponként lehetne a fiatalságot 16 éves korától kezdve a hadgyakorlatok s fegyverfogásokkal megismertetni.

Hogy a honvédsereg feladatának kellőleg megfelelhessen, azaz: hogy a haza védelmében a rendes sereg támaszként működhesse, kell, hogy annak alapos szervezete adassék. E végből szükséges, hogy a tiszti keret (Cadre) zászlóaljankint és a lovasságnál századonként megalakíttassék, a ruházat és fegyverek erre kitűzött raktárakban már béke idején készen álljanak, járásokint, vagy meggyéinkint, azaz: századokban és zászlóaljakban időnkint gyakorlatok tartassanak, vagy bizonyos rövidebb, vagy hosszabb ideig fegyver alatt legyenek, mi által a szolgálat minden nemével megismerkednek.

Negemlívén továbbá annak szükségét, hogy, mint korább Radetzky tévé, az egyéni mozgékony-ság elősegíttessék: végül kívánja, mondjuk ki, mit

már többször nyilvánított, s már tettekben is kifejezett a nemzet, hogy t. i.

„Mi nem akarunk meghódítani egy nemzetet sem, mi nem akarunk megfosztani egy nemzetet sem alkotmányos intézményeitől, vagy nyelvétől, s nem akarunk egy nemzetet sem absorbálni.”

Levelezés.

Székel-Keresztur, május 8. 1868. — (Ujabb adakozások a gymnasiumra. Az unitáriusok sérelme.) Tekintetes szerkesztő úr! Igérem szerint folytatólag közlöm becses lapja hasábjain az itteni unitárius közéletnoda tovább építésére tett újabb adományokat, melyek a közéletnoda pénztárába befolytak: Gagy pap t. Ferenczi József úr befizetett 6 frtot, a tanodai ifjuság kölcsönöz pénztáregylete 10 frtot, gagy pap t. Pálfi Mihály úr 50 forintot, esperest t. Árkosi Dénes úr 25 frtot; továbbá Kolozsvárról mlgtos Jakab Elek úr küldött 100 frtot, tanár Buzogány Áron úr 10 frtot, ügyvéd t. Ürmösi Sámuel úr magaréséről 50 frtot, ugyan utóbb nevezett hitbéli atyánkfa küldött még krasznamegyei főispán gr. Bánffy Béla úr 8 méltósága részéről egy 100 pfrtos urb. kötvényt, idei julius 1-től folyó szelvényekkel és b. Kemény Albert úr 5 mlga részéről 50 frtot. Fogadják mindannyian az irt tanoda előjárósága halás közszonét a nevelés szent ügyének nevében.

De fogadják különösen a nagy tisztelt gróf és báró urak, mint a kiknek adománya több ily szerű áldozatokkal együtt, öröndetes jelei az időnek és egyik bizonyosság többek közt arra, hogy nemesebben érző és komolyabban, mélyebben gondolkodó honfiaink nem csak elvileg ismerik el, nem csak nagy szavakban hangoztatják — mint oly sokan a szöhsők táborából — hanem tetteikkel tanúsítják és tanítják, hogy nemzeti mívelődésünk és értelmesedésünk ügye mindnyájunknak, a haza minden pontjaiban, dogmai subtilitásokon s szűkkeblű felekezeties tekintetekon feljűll álló közös szent ügyünk.

De a mily jól esnek egyfelől a hitfeleink körön kívülről jövő ily rokonszeny nyilvánulások s nemes áldozatok: épp oly fájdalmasan lepett meg másfelől bennünket, főleg unitáriusokat, de meglepett — miként az eddigi nyilatkozatokból eléggé látszik — minden elfogulatlan gondolkozásu hazafit, valláskülönbség nélkül, ezen a vidéken, s bizonyára egyebütt is az, hogy a magas kormány az idei államkötségvetésnél az unitárius hitfelekeztiekre nem volt tekintettel. Valóban mi nem tudjuk semmi szempontból megfogni, hogy miként s miért történhetett ez a mellőztetés. *)

Marosi Gergely, m. k.
közép tanodai igazgató-tanár.

Százazajta, május 20. 1868. — Járásunknak mindenkitől méltán tisztelt dűllő-biztosa tekintetes Benedek Sándor úr a köréhez tartozó falvák ügyei végzéséi mellett, nem feledkezék meg a községi iskolákról, melynek elismerést érdemlő jelét adá, midőn a sz. ajtai iskola számára — büntetési díjból — 20, azaz: húsz o. forintot alólirhoz oly meghagyással küldött, hogy ezt hasonló módon többel is nevelni szándéka lévén, egy néhány évig kamatoztassuk, a kamatot is tőkésítsük, és elvégre egy bizonyos pontnál megállván, annak évi rendes kamatjából az iskolába járó szegényebb sorsu gyermekek számára, a keblü isk. bizottság jó belátása szerint könyv vagy egyéb szükséges taneszköz vásároltassék.

Az ily tisztviselőről bizton bízhatjuk, hogy inkább szereti hazáját és nemzetét, mint némely, az absolut-rendszert szolgált oly tisztviselő, kinek kezei közűl az ily nemű pénznek a feneketlenség mély tengerébe hulltak.

Az illetők nevében köszönöm, s az ily szerű eljárást, ha a t. szerkesztő úr arra máskor is egy kis tért enged, mindig köztudomásra hozni el nem mulatom.

Nagy János, m. k.
fitanító.

*) Lapunk legelő volt, mely o sérelem tárgyában a kormány s képviselőkörök figyelmét nyíltan felhívtá. S miután Buzogány Áron tanár ur három czikkben alaposan himeztette a kérdést, annak további tárgyalását fölöslegesnek találjuk, annyival inkább, mivel ahoz, mondhatni, valamennyi lap a legméltányosabb szempontból hozzászóloit már, s nem kételkedünk, hogy mind a ministerium, mind az országgyűlés kellő tekintettel fordítand arra, hogy méltatlanul ne legyen mellőzve jogos igénye egy oly felekezetnek, minők hazánkban az unitáriusok képeznek, kik mint eredeti székel törzsnép a haza oltalmazása s nemzeti mívelődés érdekében aránylag legnagyobb elismerésre méltók. Szerk.

Munkára fel! ki testben ép, erős
Fogjon kezébe barna esztekét,
Ki legnagyobb volt, az menjen elől,
Meg nem tagadva a hon érdekét.
Nincs veszte minden, míg a föld miénk!
Munkára fel! villogjon esztekénk.

Herepey.

A ny-szeredai birtokosság, a Szereda vidéki olvasó-egyletet, még csirájában 1865-dik év első napján, egy hazafias felszólítással lepte meg: egy Ny-Szeredában létesítendő népiszkolának létrehozásában segítsék; egyszerűsége és célja feljuttatására birtokosság csaknem új épületét, oly formán, hogy ha idő multával a kijelölt épület nem felelhet meg a kívánt célnak, a felajánlott épületet egy más alkalmas helyiség megszerzése végett 500 o. é. forinttal visszaváltandja. Felajánlása ezeken kívül 930 o. é. kilencszáz harmincz auszti. ért. forintokról szóló államkölesön-kötelezvényét is.

A vidéki olvasó-egyletet nem készt ezen hazafias ajánlatot felkarolni, mert a honszerető birtokosság áldozatkészségében e nagyon népes székei vidék, rég fájó sebének, a népnevelés hiányának orvoslására egy balsamcseppet lát, s annak egy tizenkét tagu iskolaiügyi bizottmányt nevezett ki, kötelességévé tevén mindazon lépések megtételét, melyek a tervbe vett népiszkola létrehozatalára s annak alapja beszerzésére szükségesek.

A kinevezett bizottmány a felajánlott javakat rendelkezése alá vette, s egyszerűsége állása elismerése végett az illető hatóságoknál a kezdeményező szeredai birtokosság által a szükséges lépéseket megtettette. Mely eljárás következtében, bár nem az óhajtott gyorsasággal, végre mégis a bizottmány elismertette, munkaköre megnyitott, egy oly tőke beszerzésére, melynek kamatjából fizetendő tanítóktól e vidék fia, vallás és nemzeti-ség különbség nélkül, ingyen oktatást nyervén, az innen nyerendő bizonyítvánnyal bármelyik nagyobb tanodában folytatandó tanulásra felvétessenek, minden ellenmondás nélkül.

A kis madár természetűt nyert ösztönét követve, szálanként keresi s hordja össze azon anyagokat, melyekből családja számára fészket rak, hol az ifju család szárnyai kifejlődve, magasba emelkedjék, s önmagát fenttarthassa; e működésében egyaránt felkeresi a gazdagok kastélyát s a szántóvető szerény hajlékát, s nem hagy el csak egy parányt sem azon anyagból, melynek összesítésétől függ a fészkek létrejövele.

Bizottmányunk is hazafi kötelességét követve, midőn a jövő nemzedék értelmi fészket megrakni kíván, egyforma bizalommal szól a tehető házhoz, s a szántóvető szerény hajlékhoz — nem mulasztja egy fillér után is lehajolni; mert tudja, hogy a kitűzött cél csak a számosak összesített adománya által lesz elérhető.

E működésben bizton léptünk ki, mert érezzük, hogy minden hazafias kebelnek forró óhajta: az értelem-fészket mentől számosabb vidéken felépíteni, melyekből a hazának fia az itt növőnek indult szellemzárnyakon a miveletlenség posványán feljűl emelkedve, Európa haladó népeivel versenyt tarthassanak.

Bizton s teljes reménnyel lépik ki e bizottmány csak azért is, mert az értelemnek felépítendő fészke nem külön osztálynak, nem külön nemzetiségnek, nem külön vallásfelekezethez — hanem a vidék összes népességének tárja ki életét kebelét.

TÁRCA.

Honvédek tárczája.

VII.

Tisztelt szerkesztő úr! Méltóztatott lapja 35-ik számában közrebocsátani a 11-dik honvédszázalaj történetére vonatkozó „Adatok” írója és ugyan tizenegyedik zászlóaljbeli káplár Solymosi József úr között felmerült véleményeséret Nagy-Szebennek 1849. márczius 11-kén történt bevétel tárgyában, ugy szintén a 46-dik számban egy Mátyás-huszárnak a 2-dik századból ugyancsak a nevezett város bevételét érdeklő cikkét.

Azon város bevételének nézve bátor vagyok: az alább írandó soraim közrebocsátására a nagyon tisztelt szerkesztő urat felkérni, mint a hol magam is mint harmadik századbeli Mátyás-huszárral jelen voltam.

Nagy-Szeben bevételénél hogy Mátyás-huszárok voltak igaz; mert Erdélyben nem csak két Mátyás-huszárral század volt, hanem volt egy harmadik is, a mely Krasznán alakult, a kolozsvári első és a díeső második századból, hol alólt a kolozsvári első századtól a harmadik századhoz az első százak vezénylő káplárjának neveztettem ki. Ezredesünk volt Pálffy Miklós, századosunk pedig Májer Adolf.

Hogy hosszas ne legyen, nem említem miként ment századunk Zsibóra, Nagybanára, és hogy tért vissza Dézsre és onnan Kolozsvárra. Innen megindultunk Torda felé Balázsfalvára, innen Vizaknára, innen a n-szebeni első csatába, innen hogy huzódunk vissza N-Selykre, vissza Szelindekre, a szelindeki csatázások után újból Vizaknára, az ott történt szerencsétlen esata után Szeredahelyen keresztül Szászsebesre, Szászvárosra, Piskin át Dé-

Bizton s a siker reményével léptünk ki, mert hiszszük a ny-szeredai birtokosságnak, a mostoha idők harázdáiba letett nevelésügyi magva, e kedvezőbbé vált viszonyok között feljűl és alulról a részvét harmatával csirázattva, a kellő kifejlésre tápanyagot nyerend.

Nem hihetjük, hogy az alig ötven családból álló kezdeményező birtokosság hazafi melege, a kedvezőleg érdekelt ezek hideg részvétlensége miatt elhűlni kényszerítettessék.

Bizalommal nyitjuk meg a tért a hon iránti kötelesség teljesítésére, mindazok előtt, kiknek a népnevelés, a haza jólétének főkélléke szívőkön fekszik.

Tisztelettel kérjük fel e hazának minden testületét, minden egyes polgárát, a szent ügy körül bizottmányunkat nemcsak szellemi, de anyagi erejükkel sziveskedjenek támogatni, hogy így a leteendő tőke, a nép jövő nemzedékének mivelettsége által gazdag kamatot hozzon imádott hazánkra.

Bizottmányunk ernyedetlen buzgósággal fog működni mindaddig, míg a részvét fővényszemeiből felépülend a hajlék, melyből a vidék népére s ezáltal a házára fény, azokra, kik a szent célra áldoznak, a nép hálája terjed el, s nem kíván a bizottmány semmi más jutalmat fáradozásáért: mint óhajtott sikert.

A bizottmány hazafi kötelességének ismeri, a kebeléből kiküldendő tagok által vagy más uton is begyűlendő összegekről számadásával s az ügy állása felől értesítésével a nyilvánosság előtt gyakorta megjelenni.

Ny. Szereda, 1867. április 10-kén.

Az iskolaiügyi bizottmány határozatából

Bereczky Sándor, György Lajos, elnök. tollvivő.

KÜLFÖLD.

KELETI DOLGOK. A Romániából érkezett tudósítások azon benyomást teszik ránk, hogy a zsidó üldözés tárgyában a román hivatalnokok, s par excellence hazafiak, vagy legalább azok, kik a hazafiaság kizárólagos kiváltságához tartanak igényt, egyáltalában nem voltak képesek megkülönböztetni ama keskeny vonalat, mely az igazságot a másik dologtól különválasztja. Ők a consuli testület által összegyűjtött összes bizonyítékokkal szemben, midőn már az ügyállás igen világosan fel volt derítve, egyenesen meghazudolták ellenfeleiket, s különösen a jassy-i osztrák consult. Ennek következménye kissé kellemetlen levelezés lett a Bukarestben lévő ausztriai ügynök s a kormány közt; kártérítés iránti követeléssel összekapcsolva azok javára, kik a barbarizmusnak ama kitérése miatt szenvedtek. Ezen szó: „üldözés”, természetesen kissé rugalmas jelentéssel bír különböző tartományokban; azonban az embereknek házi tűzhelyeiktől való elűzése, vagyunk megsemmisítése s tüzetük tönkretjuttatása, valósággal megérdemli az üldözés nevet bármely oly tartományban, mely igényt tart az Európához tartozásra. Kétségkívűl kellemetlen dolog azt látni, hogy a Dunafejedelemségekben mindinkább a szorgalmas izraeliták monopolisálnak minden tüzetet, s hogy gyakran mind a paraszt, mind a földesur azok kényétől függ; azonban ezt nem lehet ily rögtön úton megszüntetni.

Egy bukaresti távirat a Dunafejedelemségek

vára, onnan a Piskinél történt fényes esata után Alvinczre és innen Sz-Kapusra, honnan visszamentünk Nagy-Selykre, két cheveauegier elfogása után vonultunk Medgyesre; innen kiküldötték a Máriási gyalogságot Monorára, engemet pedig szakaszommal és mi képeztük a medgyesi esata alatt a balszárnyat; az utolsó napi csatázásból későn éjjel érkezve vissza Monorára azon éjjel indultunk már elvonult hadtestünk után; Bem tábornok azt sejtén, hogy minket elfogtak, egy szakasz Würtemberg-huszárt küldött a dolog kifejtésére, kiket midőn a távból megláttunk, császáriaknak vélve, a Máriásiak parancsnoka ágyúval akarta lövetni, de felismerve őket, velünk egyesültek és azon este bevonultunk Segesvár mellé egy faluba. Innen visszaindultunk Szebennek, s mi újból Monóra felé vonultunk. Kapusnál kiértünk az országútra. Mikor a N-Szeben előtti hegyláncra értünk, lehetett délután két óra. Engem szakaszommal a Würtemberg-huszárokhoz küldöttek, kik is a hadtest balszárnyán voltak.

A csatázás Szeben előtt megkezdődött s folyt szakadatlanul. Midőn kezdett sötétedni, mi is nyomultunk előre. Az ágyúzás megszűnt, s mi kiértünk a Szelindek felől országútra, honnan előre nyomultunk a kapu felé, mikor már a tüzelés az apró fegyverekkel is kezdett elszűnni. A kapunál ellen észrevezén otiteltünk, lövetett kartácsosai, mire a Würtembergektől egy hang azt mondta: „Rohanjunk meg a kaput, mert itt ugy is lelőnek”; egy más hang pedig azt mondta: „Menjenek a generalishoz és kérjék a város meggyújtását”, mit meg is engedett.

Ezalatt egy szabólegény, ki Szebenben huzamosabban lakott, és a helyet jól ismerte, s ki kezem alatt is szolgált, mondá nekem: „Vágjunk ki jobbra, tudok egy sikatort, kísértünk meg: nem mehetünk-e be?” Meg is kísértettük, de az ott régebben téglát vetett gödrök miatt be nem juthat-

jelen helyzetét igen válságosnak festi. A kormány elhatározta a nemzetűrség lefegyverzését, s hogy ezt végrehajthassa, nagy erőfeszítésre van szüksége.

Ugyane sürgűny írja, hogy Károly fejedelem kormányát a román senatusban nagyon megtámadták. Valószínű, hogy e támadásra a kabinetnek az idegen hatalmak iránti magatartása adott alkalmat, minthogy e távirat szerint elfogadtatt az országát, hogy a bakani zsidó-üldözés tárgyában váltott diplomatai levelezés tétessék közzé. Ugy látszik, jegyzi meg a „Nord. A. Z.”, — hogy szükséges volna a bakani nemzetűrséget katonai hatalommal lefegyvereztetni, hogy azokat visszatartsák, hogy újabb zsidó üldözéseket ne intézzenek vagy legalább ne mozdítsanak elő.

A „France”-nak írják Konstantinápolyból: „Addig, míg a francia politikai körökben s a francia hírlapokban mindenki kuleszt igyekszik lenni a keleti kérdés megoldásához, — Törökország e kérdést egész csendesen látszik megoldani. A török kormány régóta meg van arról győződve, hogy a közoktatás legfőbb lényege a polgárosodásnak s nem is mulasztott el semmit, hogy annak elterjedését lehetőleg elősegítse; ez okból mindenfelé ruszide-, szubian- és idadie-iskolákat állított fel; a két előbbie az elemi oktatásra szolgálnak, míg utóbbiak a főbb iskolákba való előkészültre.

Legközelebb Konstantinápolyban állítottak fel egy lyceumot, mely egészben véve a francia lyceumok mintájára van szervezve.

A szultán, ki ez intézetet saját művének tekintti és ki maga gyakorolja felette a kegyűri jogot, egész zacskó (500 piaster) és fél zacskó (250 piaster) jutalmakat tűzött ki a szegényebb sorsú, de ügyekő tanulók számára, melyeket azok tanulmányaik befejezéséig kapnak.

E lyceumból fognak kilépni azon férfiak, kik fogékonyra téve a mivelettség áldásai iránt, életüket arra szentelendik, hogy hazájuk s Európa többi tartományai közt szívesen egyetértést létesítsenek.

Különös dolgok történnek a nap alatt. Május 8 kán Konstantinápolyban a perai nagy utcában Ignatieff tábornok templomából hazafelé ment, midőn útját reppant néptömeg kísérte, mely hangosan kiabálta: „Éljen Sándor csár, éljen Ignatieff, éljen a szabadság!” Gonosz nyelvek azt mondják, hogy e nagy diadal, e lelkesült kiáltások rugója az orosz követtség titkos kiadásaiában lehetősé.

PORTUGALLIA. Portugáliában zavargás van. A zavargók, kik Portóban csoportosultak először, csakhamar Cadaval és Alemquer felé vonultak, hogy a népet ott is felbujtogassák. A kormány idejekorán értesülve a mozgalomról, minden intézkedést megtett a rend helyreállítására. Alemquerben 30 ember elég volt a népet féken tartani; Cadavalban, mely a vaspályától távolabbra esik, ugy látszik, nehezebben fog menni a rend helyreállítása; itt május 10-kén nyílt lázadásban tört ki a forrongás, s vagy 5—6 katonára meg is sebesítették. Mikor a katonaság fegyvereit kezdte használni, a nép rögtön szétfutott. Ez alkalommal két egyén elesett, hat pedig elfogatott. Este felé és másnap Anambujából és Camposból jűt még katonaság, hogy Villar helyiségét, melyben a főkölök tartózkodtak, elfoglalják.

A zavargók nyíltan kiáltották: „Éljen Peniche gróf!”

Az államtanács elnöke azt mondá, hogy a za-

tunk, innen visszatértünk újból az országútra, innen megröhoztuk a kaput, s midőn odaértünk, a gyalogság ott volt és a kapu felnyitva. A gyalogság kiabálta: előre huszárok! a huszárok pedig: előre gyalogság! s így előre nyomult huszár s gyalogság mind együtt.

Tehát hogy Mátyás-huszárral volt a Nagy-Szeben bevételénél: igaz, mert magam is az lévén, ezen bevonulásban részt vettem; így tehát a 2-dik századbeli Mátyás-huszárral nem tudom miként állítja: hogy Mátyás-huszárral ezen bevételénél jelen nem volt.

Beérve, a külvároson együtt, rohammal mentünk át; több ablak világítva volt, de sok nem volt, volt oly huszár, ki jelenben is él, s ki belőtt egy ablakon, mely világítva nem volt. Mindez egy perc múlva vala.

Midőn a süttét folyosóhoz értünk, egy nő az ajtóba kiállva, tapsolt a magyarul kiáltotta: „Itt vannak a magyarok!” Gyertya után kiáltozva, többen is hozták, a gyalogság pedig falra aggatta.

Innen a piacra rohantunk, a hol több orosz katonát, ágyut, szekeret stb. fogtunk el.

De mi, a lovasság, ezzel nem bajlódva, a városan keresztül rogtunk Verestorony felé. A várostól több puskalövés távolságra útunkban fogtunk el oroszokat, szekereket, s visszaindítottuk a városba, a piacra visszaérve sorakoztunk, de egy hang azt mondá: „Menjenek a tábornok elébe és jelentsek az ellenség elvonulását a városból.” Mire szeretett és örömelektű tábornokunk Bem bejött a városba. Midőn bejött, a toronyóra 11 vagy 12-öt ütött.

A város kapuján berohanó gyalogság a 11-ik zászlóalj volt, kik is velünk együtt rohantak be. Mi, huszárok, a berohanáskor mintegy 25—30-an voltunk és azok közül szakaszomból kilenczen, a kiknek neveikre emlékszem Gölt János vice káplár, Páhoj zsidói román fiu, Orbán László, Gálszter kolozsvári, Szylveszter m-datosi és Gyulai Sándor,

vargók a nyilvános okmányokat akarták megsemmisíteni, de hogy ez nem sikerült. A kormány elég erősnek érzi magát a zavargók elnyomására; szükség esetére pedig segélyt fog kérni a parlamentől. A hadügyminiszter kijelenté, hogy 150 gyalog és 20 lovaskatona elégséges a rend fenntartására.

AMERIKA. Az amerikai congressus 35 szöval 19 ellenében nem nyilvánította vétkesnek Johnson elnököt a „11. cikk” alapján. Az eddigi tudósításokból azt lehetett következtetni, hogy a szavazati arányok mások lesznek. Egyébiránt a pernek még koránt sincs vége, s a törvényszék csak egy kérdésre felelt a 10 vádpont közül. A törvényszék elnapolta magát május 26-áig, mint a mely napon fog a többi pontokra is felelni.

Minthogy Amerikánál vagyunk, megemlítjük, hogy a mexicói congressus eltörölte a halálbüntetést.

KÜLÖNFÉLÉK.

— Tegnap d. o. 10 órakor történt az ev. ref. tanárok értekezletének ünnepélyes megnyitása igazgató tanár Sári László elnöke alatt. Az emelkedett szellemű, a tudományosság szívonalan álló s minden szavában hazafias s szabadság után áhító érzelmet lehellő megnyitó-beszéd után az értekezletre meghívott királyhagyományi tanintézetek válaszlal olvastattak fel s a személyesen megérkezett tanár-atyafiak név szerinti fölemlítése s bemutatása következett, aztán az értekezleti alapszabályok szerint a helybeli fűtanoda történelmet adták elő Fekete Mihály és Sárkány Ferenc helybeli tanárok; az első a reformatio idejétől 1848 ig, az utóbbi azon inneni eseményeit vázolta. Végül Kócsi Károly, ugyancsak helybeli tanár, kötötte le az eléhaladott idő daczára is mindvégig a figyelmet s élénk vitatkozásokra s eszmecserére szolgáló alapul. Főten-dentiája az, hogy mintsem sok gyenge főiskolánk legyen, inkább erős gymnasiumokat szerveznénk s azokban a természeti tudományokra, realiak előadására több erőt fordítsunk: több időt s képzettebb egyéneket állítsunk. Délután 2 órakor kezdődve ünnepélyes közebéd s lelkes pohárköszöntések emelték a nap nevezetességét. Király s királyné ö Felsegeikért és a koronahercegért b. Kemény Ferenc ö exolja emelt poharat, s a vendégsereg lelkes éljenzéssel fogadta. A köztisztelőt s ragaszkodásnak szép jele nyilvánult, midőn Nagy Péter ev. ref. püspök ö mlsza erdélyi kir. biztos gróf Péchy Manó ö nmlgara köszöntött poharat; a 180 tagból álló vegyes társaság oly lelkesen éljenz e tiszteletreméltó hazafit, hogy meghatva ezáltal, beszédben köszöné meg; s a köszönőbeszédéből lett egy valóban meglepő szép szónoklat, s három toaszt b. Kemény ö nmlgara, Nagy Péter püspök ö nmlgara s az ev. ref. egyház minden tagjára. Bihari tanár úr kitűnő pohárköszöntőt mondott a jelen volt es. kir. tábornok b. Hammerstein úrra, s a közönség sympathicus melegséggel éljenz a kitűnő hazafit. Számos pohárköszöntő volt még, de ezuttal nem sorolhatjuk elé.

— Leendő magyar honvédelmi miniszterül már nem, mint eddig Vettert, hanem Klápkát említi a bécsi lapok távstúgyói.

— A piskipetrosenyi vasútvonalon történt zavargásról értekezvén a „H. Ztg.” élénken ki kél a vállalkozók szigora s kapzsisága ellen, mi leginkább oka volt e zavarnak, s mi, mint Dé-várol nevezett lapnak írják, odáig menyen, hogy a

a három utolsó mintegy 15—16 éves volt, de velem minden veszedelemben vitézűl állottak a harcot, a többi legények közül is sokan eléállva, a Verestorony felől útra mentünk örködni, hol elfogtunk egy szép pejpáripát és egy szekér prófontot.

Kápekk obester, és négy vagy öt trombitása s Kápekk két legénye elfogásán is jelen voltunk. Megemlítem még azt is, hogy obester Kápekk elfogásakor, mikor már az egész század egyben volt gyűlve ávángárdában küldettem és a századból alig tudtam jól felszerelt 30 legényt választani. Később kineveztettem 14-ed magammal a Törökországba követtségbe menendő Bűjthi Ödön, gr. Teleki Sándor, Komáromi és Szálbeck kíséretéhez. Csinosan felszereltettünk, Brassóba mentünk, ott két hetet hadi gyakorlatokkal töltöttünk. De megúván itt is a szinte henylést, jelentettük Kiss ezredesnek, hogy vagy Törökországba bocsásson, vagy a többi honfiakhoz a csatába engedjen, különben az unalom miatt kénytetve érezzük magunkat megszökni a többi Banátnban harczoló honfiakhoz. Ekkor visszarendeltettünk Szebenbe és Bem tábornokunk 16 od magammal kinevezett a honvédekhez hadnagynak.

Világosnál az áruslás következtében a fegyvert letenni kénytetttünk. Vezérőrnagynak volt Asboth.

Ebből a Mátyás-huszárral 3-dik századának létele, valamint Nagy-Szebennél működése, a városbani bevonulása és eljárása kitűnik; továbbá a 11-dik zászlóalj vitéz magaviselete, a városnak a bevonuláskori mikénti világítása és Bem tábornoknak N-Szebenben mikori bevonulása.

Sajnálom, hogy naplóm elveszve, és hefegea állapotom, gazdaságom folytatása nem engedik a csatázások részletes kimutatását közölhetni.

Hari, május 7-én, 1868.

Szalay Elek,
volt honvéd-hadnagy.

szegény munkás nem hogy valamit szerezne, de terhes munkája mellett még el is adósodik azon idő alatt, melyet a vasutnál tölt, mire elég magyarázatot ad azon körülmény, hogy úgy az ital, mint az ételárulhatási jogot kizárólag némely vállalkozó monopolizálja és így a concurrentia el levén zárva, olyan árt szabhat, a minőt csak lelkismerete megenged. — Igen helyesen van megjegyezve, hogy ez az a seb, melyet, hogy hazai munkásokkal is gyorsan haladhassunk, legeslegelőbb orvosolni kell.

— A honvédelmi szervezetre vonatkozólag újabbán írják, hogy a 78 honvédszászlóaljból és 28 század lovasságból fog állani. A honvédtisztek és csapatok csak háboruban vagy a hadgyakorlatok idején kapnak fizetést, s ezért szükséges, hogy a tisztek, hogy rangjukhoz méltón élhessenek, évi 400 frt jövedelem minimumot mutassanak ki. Különböztetésük ugyanannyi, mint a rendes hadseregbeli tisztéknél. A honvédszolgálat betanítására minden zászlóaljnál egy század szerveztetik és minden négy lovassági századból egy törzsszázad, mely állandóan szolgálatot végez. A zászlóaljak megyék szerint állítatnak fel és nevezetnek; a századok járáások szerint. Az évenkénti hadgyakorlatok az aratás után tartatnak. Magyarországon öt honvédfelügyelőség szerveztetik: Dunáninnen, Dunántul, Tiszáninnen, Tiszántul és Erdélyben. A vezényleti nyelv, a zászlók és jelvények még nincsenek szorosan meghatározva, hanem Horvátország külön állása tekintetbe fog vétetni. A közös hadsereg 210—220,000 emberből áll békeidőben, s ezek közt 90,000 magyar. A szolgálat ebben békeidőben 2—2 és fél esztendő, 23 éves korában mindenkori megházasodhatik. A honvédsereg vagy önálló hadtestben működik, vagy háboruban a rendes hadsereggel egyesítettik. A rendes hadsereg háboruban 800,000 emberre emelhető. Papok, tanítók, tanárok és hivatalnokok egy évig kötelesek a honvédségben szolgálni. A honvédségen kívül veszély idején a nemzetőrség felhivatott, melyben minden férfi köteles részt venni 18—40-dik éveig.

— A királyhágonninnen bányászokat új gyűlésre hívta össze az illető miniszter; a gyűlés napja június 16-kára van kitűzve.

— Thommen vasúti építészeti igazgató legközelebből lejön, hogy megsejmelje a várakozásokkal, hol, melleslegesen legyen mondva, nai napig sem nagyon nyitottság a munkás nép. Az igazgató ezután folytatni fogja az előtanulmányokat e vonalon egész a bodjai szorosig.

— Az új honvédelmi szervezet felett pesti lapokban élénk eszmecsere foly. Szakfőírtaink közül Klapka, Türr és Vetter érdekes cikkeket szólnak a tárgyhöz; Türr a „Hazánk”-ban rámutatva a két hatalmas szomszéd 1.200,000 és egy 400,000 főnyi haderejére, mulatatlannal szükösnek látja nálunk is egy oly erő kifejtését, mely ezek közül bármelyiknek megfelelhesse. Sürgeti a kilitásba tett honvédség felállítását, mely ha egyelőre, a tervezet szerint, csak 78 zászlóal gyalogság- és 24 század lovasságból is állandó, alapnak elég. Különösen a gyalogságra helyezi a fősúlyt, s ezek tökéletes kiképzését ajánlja; mit igen elősegítse, ha már az alsóbb iskolákban katonai gyakorlatokat tartana a tanuló ifjúság, a felsőbb iskolákban tanulókat pedig már a tüzérség és mérnöki tan elmébe kívánna vezetni; véleménye szerint továbbá faluhelyeken is kellene hadgyakorlatokat tartani, legalább vasárnaponként, melyre megjelenni minden 16 éven felüli ifjú kötelezve legyen. A magyar kormány — ugymond — odaműködik, hogy Bécsben a már elfogadott alaptól el ne térjenek. — Ezt reméljük is.

— A pénzügyészségek országsszerte át fognak szerveztetni.

— A sorozás a Lajthántul, mint német lapokból olvassuk, sept. 1-ére van kitűzve, s ezután mindig e hónapban fognak ujnezozni, mint olyan időben, melyen a sürgősebb mezei munka véget ért.

— Említettük volt, hogy a poroszszal kötött kereskedelmi szerződésben néhány pontot sérelmesnek talált az országgyűlés; erre nézve a deák párt közelebből tartott konferenciájában elhatározta, hogy a Felső czime egyszerűen így formulázassék: „Ő császári és apostoli királyi Felső”, a hol pedig a szerződésben ez áll: „Ausztria”, ott így irassék: „Ő Felső két államának területe” avagy „a monarchia két államának területe”. Gróf Andrássy el is utazott Bécsbe, hogy tudassa e határozatot a közös külügyminiszterrel.

— A bányai közigazgatásban legközelebb a svájci rendszer fog behozatni.

— Következő magyar főurak birnak postaállomással: Gróf Eszterházi Pál Cseklészen, gr. Forgách József Gácsen, hg. Windisgrätz Alfréd Nádason, báró Mednyánszky D. Rakovicszon, gróf Nyáry Tamás Turányon, gr. Hunyady József Úrményen, b. Breuner Ágost Zselészen, gr. Schönborn Eövrin Polenán, gr. Wandernath Vilmos Szinyén, b. Fröhlich János Szakcsinon, gr. Andrássy A. Velejten, gr. Zichy Domokos Feketetetőn, gr. Nádasdy Lipót Soborsinon, b. Györfy Adolf Szilágy-Somlyón, b. Bánffy Albert Csizéren, b. Wesselényi Ferenc Hadadon, gr. Szécsen Miklós Temerinben, gr. Zichy János Topolyán, gr. Széchenyi János N. Dorogon, b. August Antal Szegszárdon, gróf Batthyányi Ferenc Tatzmansdorfon, gr. Zichy D.

Zákányon, b. Bánffy Miklós Bánfi-Hunyadon, báró Bruckenthal József Fogarason, gr. Teleki Gyéresen, b. Gamera Sztás-Kereszturon, gr. Kornis József Nagy-Kapuson, gr. Bethlen Radnóthon, báró Bánffy Albert Választon, gr. Wass Ádám Czégén.

— Horvátországból jelentik, hogy az unio-párt főembereihez levelek érkeztek, melyben gyújtogatással fenyegettek. A varasdi főispán Bedekovics jóságán Jelzsabeten már fel is gyújtatott és épületei leégtek. A főispán szinte kapott volt ilyes kapacitáló politikai levelet.

— Madarász József országos petitiójának aláírására nézve igen épületes dolgokat olvashatni Szeged városából. Itt tudvalevőleg a nagyszámú alsó rétegek közt erősen befészkelte magát a madarásziánizmus s van is egy páratlan profétája Fodor Mártonban. Ez meg van bízva a Madarász petitióra aláírásokat szerezni, mit is fűltnak bizonyítása szerint a hetivásárra begyűlt tömeg között ily kapacitációval végzett legközelebb Szeged város piacán: „még vasárnapig van idő az aláírásra azoknak, kik nem akarnak lánczon függő szegénynek lenni, hanem szabadok. Mig mi vaslanczot hordunk, addig az urak aranylánczot hordoznak, de nem sokáig tart már, majd visszazsereszük, a mit zsaroltak tőlünk. Nekem hihetnek kendtek, mert ezt azoktól tudom, kik a mi ügyünket vezetik, tehát jöjjenek kendiek s írják alá vasárnapig.”

— Ismert könyvtárosunk Demjén László Bécsben egy magyar, német, francia könyv-, mű- és hangjegyekereskedést és zongorátárt nyitott. A vállalkozó teljesen megalapított hitele, az árak igért jutányossága mellett elég kezességet nyújt ez új vállalat felvirágzására. Azon megjegyzéssel hívjuk fel rá a figyelmet, hogy árjegyzékkel D. L. kívánatra rögtön és ingyen szolgál. Az új kereskedés helyisége Kärntnerstrasse 28. sz. alatt.

— A jogakadémiai ifjúság az általa felállított torna javára csütörtökön hangversenyt rendez a nemzeti színházban, midőn a „Nyelvtan” című 1 felvonásos új francia vígjáték is színi fog kertüli műkedvelők által, kiknek betanítását Egressy Ákos vezeti. Szereplők gyanánt Pap Ilona k. a-t, Czikmántori Bélát, Darkó Zsigát, Hatfaludi Józsefet és Voith Dánielt említik. Zongorázni fognak b. Huszár Ádámné és Klein Frigyesné úrbölgyek, meg van nyerve továbbá Ruzicskáné úrasznony is. E kívül lesz szavalás, vívás, tornászás. — Felhívjuk ez érdekesnek ajánlkozó estére közönségünk figyelmét.

— A szász nemzeti egyetem, hírszerint, a regulatív punctumok alapján e hó végére össze fog hivatalni.

* K. Papp Miklós úr lapjában, a „M. Polgár”-ban igen megaló megal sorokban hívja fel az emberbarátok figyelmét dr. Oroszhegyi Józsa tragicus helyzetére. E férfi, ki 10 évig bujdosott s különösen Keleten tartózkodott, hazatérő útjában szélhűdés következtében lelkileg, testileg összetört, sőt gazlelkű emberek felhasználva magával tehetetlen állapotját, a török állam szolgálatában szerzett vagyonát, s podgyászát is ellopták. Most Oroszhegyi, ki 11 nyelvet beszélt, ki annyi becses ismeretet szerzett, egy magával tehetetlen élőhalott, semmire se emlékezik, irni nem tud, s minden segédesszközöl megfosztva nyomorog Budán. Szerencsére azonban még visszaadható lenne a hazának e tevékeny szellem, ha sorsa felkaroltatván, kiragadtatnék a megsemmisítő nyomorból s gyógyítási költségei fedeztetnének. Kit sorsa kegyel s van egy nélkülözhető állérje, járuljon a nemes cél valóstítására.

— Örömmel értesülünk — írja az „U.” — hogy a b. Bánffy Kálmán által tervezett omnibusok járata idei július 5-kén meg fog kezdődni. E célból Pesten már el is készítették két omnibust, melynek mindeike 13 ülésel bír; e kocsi szép időben fedetlenül járnak, esős időben fedéllel lesznek ellátva; állomáshelyük a főpiacz leend, honnan az egyik a monostortezán át és Hallerkert mellett az uszodához s onnan a sétatérén sétatér-utezán vissza; a másik pedig a nádasai fürdőhez és vissza fog közlekedni. A vitelbér mindkét vonalon jövet és menet 10—10 kr. Ez alkalommal szabadon remélünk, hogy a Nádasra vivő út legalább annyira járható állapotba fog helyezettetni, hogy az omnibus-közlekedés az út rosasága mián keréktörést ne szenvedjen.

— Az „Unio” azon vasárnap közölt hírére vonatkozólag, mintha M. Szoporon egy a miveltebb osztályhoz tartozó nő veszett farkasharapás következtében halt volna meg, a való úgy, mint az illetők érdekében biztos tudomás után meg kell jegyeztünk, hogy e már régecskén történt farkas-catastrophá a kérdéses nő halálára annál is inkább, mert a farkas nem volt veszett; semmi befolyással sem volt, azt egyszerűen gutaütés idézvéen elő. — Illetékes helyről felkerítik egyuttal az „U.” szerkesztősege, említett hírének a fennebbiek szerinti kigazítására.

— Figyelmeztetjük szőlős gazdáinkat, kik szőlőiket nemes és bőven termő jó fajokkal akarják beültetni, hogy egyik híres erdélyi szőlőművelőnk, országgyűlési képviselő Hilibi Gál János úr az idén is eladásra több ezer gyökeros szőlővesszőt és késajjafát fog kiállítani, melyek megrendelése reánk erdélyiekre nézve annál cseleszerűbb, minthogy azt közel Erdélyben kaphatjuk

mikefalvi és szász-eszvási szőlőjéből, melyekben a külön fajokat nagy szorgalommal már több évek óta külön táblákba elkülönítette és így a fajok használata nem elegendőhetik; továbbá ily közeli helyen a hosszas hozattal okoztatni szokott elszáradásoktól és aránytalanul nagyra rugó szállítási költségektől is mentek leendünk. A nála megrendelhető fajok a következők: I. Izabella apró szemű elején érő. II. Izabella nagy szemű. III. Passa tutti (muskatály kék). IV. Musque iroquant (francia rospogós muskatály). V. Musque d'Alexandrie Blanc (fehér kecskecsüst muskatály). VI. Smyrni muskatály. VII. Hamvas muskatály. VIII. Hazai fekete muskatály. IX. Hazai sárga muskatály. F. Veres francia muskatály (muscat frontignaa). FF. Fekete francia muskatály. † Capucinus muskatály (hamburgi, damascusi, cyprusi, fekete alexandriai, lünel, fekete passatutti és arany muskatályokból még az idén csak kevés mennyiségben eladható vesszők). P. Bergamot, vagy is vanília muskatály. □. Quadrat muskatály. X. Genuai fehér. XI. Decan dolle veres. XII. Uva Regine. XIII. Pineau grise. XIV. Burgundi fekete. XV. Molnár szőlő. XVI. Veres málvázi. XVII. Fehér chasselas. XVIII. Veres chasselas. XIX. Hazai fehér kecskecsüst. XX. Hazai fekete kecskecsüst. XXI. Appuliai. XXII. Rajnai Rizling. XXIII. Veres fűszeres tramini. O. Oporto (portugalli kék) XXIV. Veres bakator. XXV. Kővér. XXVI. Király. XXVII. Somszölő. XXVIII. Jár-dován. XXIX. Vékonyhaju. XXX. Sárfehér. Árak: az I-től a XIII-ig: egy gyökeros porhajos 10 kr, egy késajjafa 5 kr. A XIV-től a XXI-ig: a gyökeros száza 6 frt, a késajjafa száza 3 frt; ezere a gyökerosnak 40 frt, a késajjafának 20 forint. A XXII-től az O-ig: a gyökeros porhajos ezere 20 frt, a késajjafa ezere 10 frt. A XXIV-től a XXVII-ig: gyökeros porhajos ezere 20 frt, késajjafa ezere 7 frt 50 kr. A XXVIII-tól a XXX-ig: gyökeros porhajos ezere 20 frt, késajjafa ezere 5 frt. A meggyökereztetés ideje közeledvén, siessenek az illetők megrendeléseiket a tulajdonoshoz, Gál János országgyűlési képviselő úrhoz Pestre, úvilágutca, 7-dik szám alatti szállására czimzendő levelekben megtenni. Az árak szűret után az átvételkor fizetendők; de a ki annak harmadát a megrendelés-kor megküldi, elsőbbsége leend. A megrendelések június 20-ig megteendők.

— (Beküldetett.) A „Magyar Polgár” hírharangszája lapja 59-dik számában egy cikkben kikel a helybeli hús-ár magas volta ellen, melyben legelőször is a hatóságnak akar adni egy ellenzéki döfést, de roszul levén értesülve, e szűrés ön-maga felé fordul vissza azért, mivel városunkban szabad ipar van, a mi mellett a hús árát a hatóság mintegy egyezkedik a mészárosokkal, és nem csupán tetszése szerint kiszabja az árt. És így a „visszaélésnek az előjáróság általi végetvetése” nem is foroghat fenn, miután itt nem kegyuri jótéteményről, hanem a szabad ipar jogszerű követelményeiről van szó, mik ellen az előjáróság sem a k a r h a t tenni semmit. E vád visszautasítása egyébiránt a hajósághoz tartozik. A második döfés — mely egyuttal e célját is kifejezi a három csillagos (*) felszólalónak — a mészárosok ellen van intézve azért, hogy a hús árát önkényesen oly magasra szabják, minő Erdélyben sehol nincs s erre nézve felhoz néhány várost, mint a melyekben olcsóbb a hús 3—4 krajczárral; azonban itt njolag roszul van értesítve hírharangász uram, mert p. o. a közeli Tordán 18 kr, M. Várárhelyen 18 kr, N. Enyeden 19 kr, K. Fehérvárt pedig éppen 20 kr a hús fontja, a mit a „Hivatalos Értesítő” illető rovatából kiolvashatott volna. De azért sines jól értesülve, mert nem tudja, vagy nem akarja tudni, hogy az accise a nevezett városokban jóval is kevesebb, mint Kolozsvárt, miből önkényt következik, hogy itt a hús árának is magasabbnak kell lenni. De nemcsak azért magasabb itt az ár, mivel az accise összeggel tetemesebb, hanem azért is, hogy — dacára azon körülménynek, miszerint a kolozsvári mészárosok is azon piacokról vásárolnak, a melyek a más városbeliek — Kolozsvárt még sem mérhetnek el olyan húst, a minőn Enyed vagy más kisebb város tulajdát. Innét van az, hogy ide mindig az olyan marhákat veszik meg, a minőket a bécsi és pesti mészárszékekre visznek s így az árak már csak ez okból is emeltebbnek kell lenni. Azonban, ha utána járt volna harangozó uram, azt is megtudhatta volna, hogy itt nem csupán 20 krajczáros hús van, hanem — mint a külvárosokban mindentűt — 19 krajczáros is. Avagy tán ez valótlán állítás? Tessék megezőfolni. A „biztos forrás”-ból merített „értesítés” is éppen oly kevéssé biztos alapu, mint a többi. Hiszen mindenkori tudja azt, a ki tudni akarja, hogy Kolozsvárt a concurrentia nem valami óriási s elriasztó feltételekhez nincs kötve, hanem egyszerű folyamodvány útján boldog boldogtalan megszerezetheti az iparjogot, melynek alapján jelenleg is 5—6 húsmérés van a rendes mészáros-társulattal mellett. Vagy ez talán nem is concurrentia? Am kísértse meg bárki s adjon Kolozsvárt oly jó húst, minőt most kapna székjeinkben, 16 krajczárért s akkor beszéljen „önként”-ről, „visszaélés”-ről. *)

X
*) A helybeli mészárosmesterek köréből beküldött ezen nyilatkozatnak midőn tört engedünk, az illetők elmozdását kérjük, hogy pár sort kihagyjunk s általában óhajtunk, hogy bosszúság ne maradjon a kedélyekben. Szerk.

— A kereskedelmi miniszterium fel-szólította volt Magyarország összes gazdasági-egyleteit, nyilatkoznának az iránt, hogy nem akarnak e egy, az összes gazdasági-egyletek képviselői által alkotandó enquet-en részt venni. Hír szerint a legnagyobb készséggel fogadta ezen eszmét. E szerint a tanácskozás már június havában meg fog tartatni s a kereskedelmi miniszteriumban már dolgoznak is a tanácskozás elé terjesztendő tárgyakon.

— Mint Zágrábból írják, f. hó 19-kén a hatóság betiltotta az évenként e napon szokásos éji zenét a Jellacsics szobornál, melyre az ugynevezett nemzeti párt ez alkalommal különösen rákészült. Másnap virradóra a szobor számtalan virágkoszorúval s zászlókkal volt feldíszítve, s ugyanazon nap tüntetéseket is rendeztek e szobornál.

— Pesten porosz consuluátus alapítása van tervben.

— Görgey Arthur, mint pesti lapokból olvassuk, a lánchíd társulat igazgatójává lön megválasztva.

— Garibaldi egészségi állapotát olasz lapok igen aggasztónak festik. Régi bajához már egy új betegség járult, s ott áll, hogy tagjait mozgátni sem igen bírja.

— Siklósról következő megaló eseményt közli a „P. H.” Ha az e hó 1-sőjét megelőzőt éjszaka éjfélutáni egy óraker Sikló egyik hegyrevezető utcájának szegletén megálltunk, egy fehér pongyolába öltözött hölgy alakot láttunk előttünk elhaladni, rendetlenül vállára omló gazdag fűrtökkel, körvonala — s mozdulatain az ifjúság jellegével — meztől, kezében egy olvasóval. — Reggelre kelve azon lélekkrázó hír szárnyala be városunkat, hogy egyik köztisztviselőben álló polgártársunk 18 éves leánya, egy a hegy alatt lévő 14 ölnyi mélységű kútban keresé sirját, honnan azonban — a víz csekély volta miatt czeját nem érhetve — megtört lélekkel és roncsolt tagokkal, élve, de az életbenmaradás reménye nélkül reggel húzattott ki. — A különben is örök honába vágó lélek szülői, rokonai s városunk jobb érzésű lakosságának méltó fájdalomra, hat napi szenvedés után elhagyta, előbb szép, most roncsolt porhüvelyét. Mint a kiszenvedett vallomása s a közrejtett körülmények összehasonlításából kitűnik: halálának okozói a legaljasabb lelkűek piszkos fegyvere: a méltatlannal rágalmozó pletyka nyelvek voltak, melyek által erkölcsi életét meggyilkoltak látva, jövőre nézve reményét veszítve, tisztasága érzetében véget kívánt vetni életének. Szülői szeretett leányuk halálát némileg megboszulandók: gyilkosa ellen bünvádi pert szándékoznak kezdeni; fájdalom, hogy az ily lélekgyilkosok ellen fennálló törvényeink, mint biztosítást, egy kellő elégtelt nem nyujtanak! Óhajtható volna, hogy kis városaink ezen gyászos példán okulva, legnagyobb s vétkesebb betegségeik: a rágalmozás- és pletykalkodásból kigyógyulnának.

— Szegeden egy fűszerkereskedésből két fiatal segéd küldetett egy füvegkereskedés melletti raktárba, hogy annak pinczejében egy hordóban levő mintegy 15—20 font ligroint palaczkba cresszék. Az ifjak a raktárajtót maguk után bezárták, egyikük a pincze léposójára ült, míg a másik a hordó kiürítéséhez fogott, közben azonban szivarra gyújtott, s az égő gyufát vigyázatlanul alkalmasint a földre is lecsorgott ligroinra veté, mi a hordóban volt gyúlékony anyagnak rögtön fellobbanását idézte elő. A hordó feneke kirepült, a légnyomás oly nagy volt, hogy a léposón ülő lángaborult ifjat a felpattant raktárajtón át az utcára veté, s egy félig aszalt szilvával telt nagy hordót a pincze léposóire dobott, mely a pinczeben levő szerencsétlen segédnek a kimenekülést lehetetlenné tette. — Mig az összefutott szomszédok és nép közül többen be mertek hatolni, s mig a hordót ki birták emelni, addig az ifjú segéd a tűz iszonyu pusztítást vijt véghez. Midőn kiszabadították, még saját lábán birt menni, de a közönség egy sajnálatra méltó torzalatot látott, összeszorgodott fejűbről, háta, areza majd egész térdig peccsenyévé égve. Az utcára dobott segéd areza s kezei szintén összeégtek. A szerencsétlencet azonnal a kórházba szállították, s csak az egyik kigyógyulásához van némi remény.

— Az oroszok szeszszomjától részes-geskedéséről a „N. Fr. Pr.” a következő adatokat közli. Az oroszoknak ezen betegsége napról napra növekszik. 1862. évben a pétervári polgári isptályokban 266 áldozata volt e nyavalyának, 1863. évben már 715, 1864-ben pedig 853 egyén volt e nyavalya miatt tébolyodottságban gyógyítva. Azok közül, kik e baj miatt szerencsétlencnek lesznek, 35 percent esik az alsóbb hivatalnokokra, 32 a városi polgárookra és 13 a napszámosokra. 1859. évben az összesen elfogyasztott pálinkából minden egyes személyre kor, állás és nemi különbség nélkül majdnem két akó esett és a kormány csak a pálinkafűzési adóból 116 milliót vett be 1866-ban.

Hivatalos értesítések kivonata.

A r y e r é s e k. Marosszéken M. Sámsondon Berzenczey László féle fekvők május 25. jul. 6. — Kolozsvárt Izai Antalnak a kétviz közt levő háza jun. 16. jul. 16. — Ugyanott a középútczában ház jul. 1. aug. 3.

